

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2009 R.

5. Kadra

5.1. Struktura zatrudnienia

W bibliotekach samorządowych województwa śląskiego w 2009 roku zatrudnionych było ogółem 3.179 pracowników (razem z Powiatową Biblioteką Publiczną w Gliwicach i Biblioteką Śląską).

Stan zatrudnienia podaje poniższa tabela:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym	
			pełnozatrudnieni	ryczałty
merytorycznych	2 177	1 989,01	1 751	426
administracyjnych	422	310,34	247	175
obsługi	580	407,08	221	359
razem				
2009	3 179	2 706,43	2 219	960
2008	3 178	2 685,07	2 175	1 003

W stosunku do ogółu pracowników,	2009	2008
pracownicy merytoryczni stanowili –	68,5 %	68,3 %
pracownicy administracyjni stanowili –	13,3 %	12,7 %
pracownicy obsługi stanowili –	18,2 %	19,0 %

W podziale na kadrę bibliotek powiatów ziemskich i grodzkich oraz Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach i Biblioteki Śląskiej zatrudnienie przedstawiało się następująco:

Powiaty ziemskie – ogółem 1.246 osób, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2009 %	2008 %
			pełno- zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	889	757,38	601	288	71,3	71,3
administracyjnych	164	73,83	37	127	13,2	12,9
obsługi	193	109,06	54	139	15,5	15,8
razem						
2009	1 246	940,27	692	554	100	100
2008	1 258	937,69	675	583	100	100

Powiaty grodzkie – ogółem 1.710 osób, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2009 %	2008 %
			pełno- zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	1 140	1 084,50	1 005	135	66,7	66,1
administracyjnych	200	179,76	157	43	11,7	11,0
obsługi	370	282,52	153	217	21,6	22,9
razem						
2009	1 710	1 546,78	1 315	395	100	100
2008	1 704	1 535,00	1 294	410	100	100

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach

Grupa pracowników		Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2008 %	2007 %
				pełno- zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych		2	2,00	2	0	66,7	66,7
administracyjnych		1	0,25	0	1	33,3	33,3
obsługi		0	0	0	0	0	0
razem	2009	3	2,25	2	1	100	100
	2008	3	2,25	2	1	100	100

Biblioteka Śląska

Grupa pracowników		Ogółem	Etaty przeliczen.	w tym		2009 %	2008 %
				pełno- zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych		146	145,13	143	3	66,4	67,6
administracyjnych		57	56,50	53	4	25,9	25,4
obsługi		17	15,50	14	3	7,7	7,0
razem	2009	220	217,13	210	10	100	100
	2008	213	210,13	204	9	100	100

5.2. Kwalifikacje bibliotekarzy

Strukturę wykształcenia pracowników merytorycznych bibliotek samorządowych województwa śląskiego w 2009 roku ilustrują poniższe tabele:

Bibliotekarze etatowi

Grupa bibliotek	Wyższe bibliote- karskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliote- karskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	422 42%	91 9,1%	74 7,4%	12 1,2%	305 30,3%	18 1,7%	81 8,1%	2 0,2%	1.005
Biblioteki powiatów ziemskich	195 32,4%	73 12,2%	39 6,5%	9 1,5%	177 29,5%	20 3,3%	85 14,1%	3 0,5%	601
PBP w Gliwicach	2 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2
Biblioteka Śląska	44 30,8%	57 39,8%	1 0,7%	0 0%	7 4,9%	0 0%	27 18,9%	7 4,9%	143
Razem	663 37,9%	221 12,6%	114 6,5%	21 1,2%	489 27,9%	38 2,2%	193 11,0%	12 0,7%	1.751

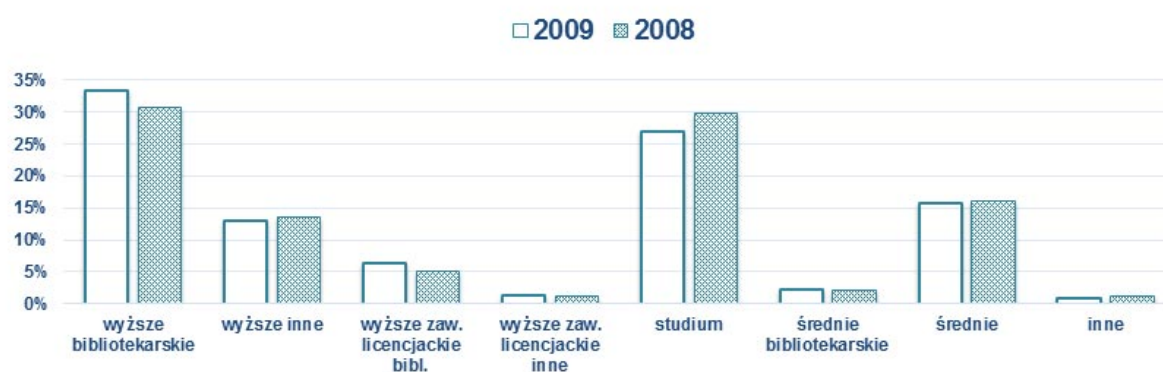
Bibliotekarze zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy

Grupa bibliotek	Wyższe bibliote- karskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliote- karskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	25 18,5%	19 14,1%	14 10,4%	3 2,2%	34 25,2%	5 3,7%	33 24,4%	2 1,5%	135
Biblioteki powiatów ziemskich	37 12,8%	42 14,6%	11 3,8%	7 2,4%	64 22,3%	4 1,4%	117 40,6%	6 2,1%	288
PBP w Gliwicach	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0
Biblioteka Śląska	1 33,3%	2 66,7%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3
Razem	63 14,8%	63 14,8%	25 5,9%	10 2,3%	98 23,0%	9 2,1%	150 35,2%	8 1,9%	426

Razem bibliotekarze
(etatowi i niepełnozatrudnieni)

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie bibl.	Wyższe zaw. licencjackie inne	Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
Biblioteki powiatów grodzkich	447	110	88	15	339	23	114	4	1.140
	39,3%	9,6%	7,7%	1,3%	29,7%	2,0%	10,0%	0,4%	
Biblioteki powiatów ziemskich	232	115	50	16	241	24	202	9	889
	26,2%	12,9%	5,6%	1,8%	27,1%	2,7%	22,7%	1,0%	
PBP w Gliwicach	2	0	0	0	0	0	0	0	2
	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
Biblioteka Śląska	45	59	1	0	7	0	27	7	146
	30,8%	40,4%	0,7%	0%	4,8%	0%	18,5%	4,8%	
2008	669	292	111	29	645	48	352	23	2.169
	30,8%	13,5%	5,1%	1,3%	29,7%	2,2%	16,2%	1,2%	
2009	726	284	139	31	587	47	343	20	2.177
	33,3%	13,0%	6,4%	1,4%	27,0%	2,2%	15,8%	0,9%	

Struktura wykształcenia pracowników merytorycznych
(etatowi i niepełnozatrudnieni)

5.3. Ocena stanu zatrudnienia i wynagradzania pracowników bibliotek

Na koniec 2009 roku liczba zatrudnionych w bibliotekach publicznych województwa śląskiego wyniosła 3.179 osób. W stosunku do roku 2008 liczba zatrudnionych wzrosła ogółem o 1 osobę, ale w przeliczeniu na etaty tzw. przeliczeniowe zatrudnienie wzrosło o 21,36.

Rozpatrując grupy pracowników:

- liczba pracowników merytorycznych zwiększyła się o 8 osób (oraz o 19,44 etatów przeliczeniowych)
- liczba pracowników administracyjnych wzrosła o 17 osób (oraz o 16,19 etatów przeliczeniowych)
- liczba pracowników obsługi zmniejszyła się o 24 osoby (oraz o 14,27 etatów przeliczeniowych).

Średnia liczba bibliotekarzy przypadająca na placówkę w minionym roku wyniosła 2,67 osoby (2,44 etaty przeliczeniowe). Nadal jednak funkcjonują biblioteki (jedynie placówki biblioteczne na terenie gminy) z jednoosobowym zatrudnieniem. Trudna sytuacja istnieje również w bibliotekach włączonych w struktury innych instytucji i urzędów. Bibliotekarze pracujący w bibliotekach prowadzonych przez urzędy zatrudniani i opłacani są zgodnie z ustawą o pracownikach samorządowych. Bibliotekarze pracujący w bibliotece włączonej do innej instytucji kultury są zatrudniani nie jako bibliotekarze, ale jako np. animatorzy.

W części małych bibliotek odczuwane są, już od długiego czasu, braki kadrowe, jak również brak wykształconej kadry (z wykształceniem bibliotekarskim, informatycznym). Większe biblioteki swoją sytuację związaną z zatrudnieniem określają jako zadowalającą lub dobrą. Na taką ocenę składa się kilka czynników takich jak: stabilność zatrudnienia,

możliwości podwyższania kwalifikacji, w przypadku spełnienia kryteriów – awans zawodowy. W przypadku zatrudniania nowych osób, w pierwszej kolejności brane są pod uwagę osoby z wykształceniem wyższym kierunkowym i doświadczeniem zawodowym; w przypadku niewystarczających kwalifikacji osoby nowozatrudnione są zobowiązane do ich podwyższenia. Biblioteki te często umożliwiają pracownikom kształcenie w zakresie studiów licencjackich bądź magisterskich zawierając stosowne umowy. Problemem (finansowym i logistycznym) zgłaszanym przez większość bibliotek, jest konieczność stałego dokształcania zarówno bibliotekarzy, jak i pracowników z działów pomocniczych i administracji.

Efektywność pracy bibliotekarzy przedstawiała się następująco:

- wskaźnik liczby czytelników obsługiwanych przez jednego bibliotekarza wyniósł 324 (na etat przeliczeniowy – 354),
- wskaźnik liczby udostępnień w przeliczeniu na jednego pracownika wyniósł 7.734 (na etat przeliczeniowy – 8.475).

Średnia płaca brutto pracowników merytorycznych w 2009 roku wyniosła:

- w bibliotekach miejskich – 2.700 zł,
- w bibliotekach miejsko-wiejskich – 2.618 zł,
- w bibliotekach gminnych – 2.618 zł.

Średnia płaca brutto pracowników administracji w 2009 roku wyniosła:

- w bibliotekach miejskich – 3.157 zł,
- w bibliotekach miejsko-wiejskich – 3.292 zł,
- w bibliotekach gminnych – 3.055 zł.

Średnia płaca brutto pracowników obsługi w 2009 roku wyniosła:

- w bibliotekach miejskich – 1.939 zł,
- w bibliotekach miejsko-wiejskich – 1.756 zł,
- w bibliotekach gminnych – 1.730 zł.

5.4. Udział pracowników w doskonaleniu zawodowym

W 2009 roku kwalifikacje zawodowe podnosiło 291 bibliotekarzy, o 29 osób mniej niż w roku poprzednim. Kształciło się 218 pracowników bibliotek miejskich, 14 pracowników bibliotek miejsko – gminnych i 59 pracowników zatrudnionych w bibliotekach szczebla gminnego.

Kierunki bibliotekarskie:

na studiach licencjackich bibliotekoznawczych kształciło się 70 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 55 osób
- pracownicy bibliotek gminnych – 15 osób

na studiach magisterskich bibliotekoznawczych kształciły się 74 osoby w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 60 osób
- pracownicy bibliotek miejsko-gminnych – 1 osoba
- pracownicy bibliotek gminnych – 13 osób

na studiach podyplomowych w zakresie bibliotekoznawstwa kształciło się 59 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 43 osoby
- pracownicy bibliotek miejsko-gminnych – 6 osób
- pracownicy bibliotek gminnych – 10 osób

Podyplomowe kierunki pokrewne, takie jak:

- Zarządzanie i marketing w bibliotekach – ukończyła 1 osoba

- Menedżer kultury – ukończyły 2 osoby
- Edytorstwo – ukończyła 1 osoba
- Broker informacji – ukończyła 1 osoba

Łącznie na kierunkach bibliotekarskich i pokrewnych studiowało 208 osób, o 29 mniej niż w 2008 roku.

Pracownicy bibliotek studiowali także na:

- studiach licencjackich (31 osób), wybierając kierunki: administracja, administracja publiczna, animacja społeczno - kulturalna, doradztwo zawodowe i personalne, ekonomia, europeistyka, informatyka, filologia polska, kulturoznawstwo, logistyka, pedagogika, pedagogika społeczna, pedagogika opiekuńczo – resocjalizacyjna, socjologia, zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie i marketing.
- studiach magisterskich (37 osób), wybierając kierunki: administracja, administracja europejska, animacja społeczno - kulturalna, edukacja artystyczna, ekonomia, filologia polska, historia, informatyka, kulturoznawstwo, marketing i zarządzanie, pedagogika, pedagogika resocjalizacyjna, politologia, socjologia, tekstologia, zarządzanie inżynierią produkcji, zarządzanie systemami informatycznymi, rachunkowość i finanse, teologia nauczycielska.
- studiach podyplomowych (13 osób), wybierając kierunki: administracja i zarządzanie, bezpieczeństwo i higiena pracy, kontrola i audyt wewnętrzny, pedagogika, prawo i administracja, public relations, rachunkowość i finanse, zarządzanie i marketing, zarządzanie projektami, zarządzanie zasobami ludzkimi.
- studiach doktoranckich (2 osoby) na kierunkach: ekonomia i filologia polska.

5.5. Udział pracowników w innych formach doskonalenia

Kadra bibliotekarska województwa śląskiego chętnie brała udział w wielu seminariach, konferencjach, forach itp. doskonaląc swój warsztat pracy. Jak co roku do wyboru było bardzo wiele różnego rodzaju spotkań, które swoim zasięgiem tematycznym obejmowały całe spektrum zagadnień bibliotekarskich, ale także innych, przydatnych w działalności biblioteki.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się propozycje Biblioteki Śląskiej kierowane do bibliotekarzy, wśród których na uwagę zasługują:

- *Kurs internetowy BIBWEB* (organizowany przez Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego, finansowany przez MSWiA, koordynowany na terenie naszego województwa przez Bibliotekę Śląską). Z tej propozycji samokształcenia skorzystało 357 bibliotekarzy z 73 bibliotek,
- *Język Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej – zasady tworzenia, ustalenia metodyczne, kierunki zmian*. W szkoleniu uczestniczyło 74 pracowników działów opracowania zbiorów,
- *Akademia Bezpiecznego Internetu* – seminarium dla bibliotekarzy. Na tym spotkaniu gościło 100 bibliotekarzy z 72 bibliotek,
- *Otwórzmy Biblioteki. Spotkania biblioteczne grup integracyjnych* – cykl szkoleniowo – warsztatowy. Moduł I – Metody pracy z czytelnikiem z niepełnosprawnością narządu wzroku i słuchu. Moduł II – Metody pracy z czytelnikiem z niepełnosprawnością narządu ruchu i intelektualną.

Ogromne szanse na podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz rozwój osobistych kompetencji daje bibliotekarzom zainicjowany w 2009 r. Program Rozwoju Bibliotek.

Przykłady kursów, szkoleń, konferencji itp., w których uczestniczyli pracownicy śląskich bibliotek:

Tematyka bibliotekarska:

- VI Katowickie Prezentacje Biblioteczne (Biblioteka Śląska, Katowice)
- Finał VII Kampanii Społecznej Cała Polska Czyta Dzieciom (Teatr Żydowski, Warszawa)
- Konferencja PR, czyli co się wyprawia w kulturze (Bytomskie Centrum Kultury, Bytom)
- Konferencja Bibliotekarz i regionalista – razem czy osobno? (Biblioteka Powiatowa, Gliwice)
- XIII Targi Książki w Krakowie
- 54. Międzynarodowe Targi Książki (Warszawa)
- Kongres Kultury Polskiej w Krakowie
- Konferencja Projekty digitalizacyjne w instytucjach kultury (BN, Warszawa)
- V Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego Przyszłość bibliotek – biblioteki przyszłości (sekcja bibliotekarska przy ZNP w Częstochowie)
- Konferencja Polskie biblioteki publiczne 2009: nowe otwarcie (FRSI, UW, Warszawa)

- Konferencja naukowa Jakość usług bibliotecznych w społeczeństwie informacyjnym (ZG SBP i BŚ, Katowice)
- Szkolenie Sposoby radzenia sobie z czytelnikiem trudnym (MiPBP w Będzinie)
- Szkolenie Public Relations w pracy biblioteki (MiPBP w Będzinie)
- Nowoczesne usługi w bibliotekach publicznych – seminarium wyjazdowe do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie (MiPBP w Będzinie)
- Warsztaty międzynarodowe Niekonwencjonalne metody czytelnictwa w bibliotekach dla dzieci i młodzieży (SBP, Goethe Instytut, Multimedialna Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży Nautilus, Warszawa)
- Konferencja Regionalizm w szkolnej edukacji – wielokulturowość Zagłębia Dąbrowskiego (Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec)
- Konferencja Instytucje kultury w czasach kryzysu (Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań)
- Skomputeryzowane szkoły i biblioteki – centra informacyjne i multimedialne w Szwajcarii (wyjazd studyjny, Ośrodek Edukacji Informacyjnej i Zastosowań Komputerów, Warszawa, Genewa, Lozanna, Berno)
- Konferencja naukowa Niewidomi w świecie książek i bibliotek (Biblioteka Centralna Polskiego Związku Niewidomych, Warszawa)
- Od pomysłu do projektu – warsztat pisania projektów o dofinansowanie w ramach PO KL (Regionalny Ośrodek EFS, Rybnik)
- XXII Ogólnopolska Konferencja Liderów Kultury: Finansowanie i organizacja działalności kulturalnej w gminie, powiecie i województwie samorządowym w aspekcie absorpcji Funduszy Europejskich 2007–2013 (Tarnowska Fundacja Kultury, Zakopane)
- IV Forum Młodych Bibliotekarzy: Inicjatywy młodych w tworzeniu Biblioteki globalnej wioski: ludzie i technologie (WBP, Kraków)
- Konferencja Razem na pograniczu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007–2013 (Urząd Marszałkowski, Katowice)
- Konferencja Dawne i współczesne oblicze książki (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ, Katowice)
- Konferencja Aktualne zasady funkcjonowania Punktów Informacji Europejskiej Europe Direct (Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej, Warszawa)

Zagadnienia prawno – organizacyjne:

- Prawo pracy w działalności instytucji kultury (ROK, Katowice)
- Pozyskiwanie środków na działalność w sferze kultury z budżetu Samorządu Województwa Śląskiego (ROK, Katowice)
- Instytucja kultury jako jednostka organizacyjna gminy, powiatu, województwa samorządowego (FRDL Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki, Katowice)
- Zmiany w przepisach prawa pracy obowiązujące od 1 stycznia 2009 roku (Centrum Edukacji Eurodirect, Katowice)
- Przegląd zmian prawnych dotyczących kultury (FRDL Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki, Katowice)
- Organizacyjno – prawne zasady funkcjonowania samorządowej biblioteki publicznej (PBP, Gliwice)
- Prawo Pracy – Pakiet Antykryzysowy – prognozowane zmiany na drugie półrocze 2009 roku (Centrum Edukacji Eurodirect, Katowice)

Zagadnienia księgowo – kadrowe:

- Szkolenie Akcja Bilans 2008 w instytucji kultury (ROK, Katowice)
- Obowiązki kierownika instytucji kultury w świetle ustawy o finansach publicznych (RIO, Katowice)
- Nowa ustawa o finansach publicznych i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (RIO, Katowice)
- Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych w administracji publicznej i samorządowej, zmiany w ustawie (Centrum Edukacji Eurodirect, Katowice)
- Instrukcja kontroli finansowej, zasady polityki rachunkowości oraz procedury kontrolne w sektorze finansów publicznych (Centrum Doradczo – Szkoleniowe IZAR, Katowice)
- Wynagrodzenia i czas pracy w jednostkach kultury w 2009 roku (MK – Serwis Marek Kwiek w Tarnowie, Zakopane)
- Wydatki strukturalne, ich klasyfikacja, ewidencja i zasady sporządzania rocznego sprawozdania budżetowego Rb-WS (Instytut Rachunkowości i Podatków, Katowice)
- System wewnętrznej kontroli finansowej i kontroli zarządczej w jednostkach sektora finansów publicznych

z uwzględnieniem projektowanych zmian w Ustawie o finansach publicznych (Instytut Rachunkowości i Podatków, Katowice)

- Zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych – rozliczenie roczne (Europejskie Centrum Kształcenia Kadr Logos, Katowice)
- Zasady naliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego (Centrum Edukacji Vademecum, Olkusz).

